

Novi-Rod

A. ČERNIČOVI, 1922

Št. 1.

List za
mladino

1922

NOVI ROD

izhaja v zvezkih po enkrat na mesec ter stane na leto 12³/₄L, za pol leta 6 L, za četrt leta 3 L; posamezne številke so po 1 L.

Izdaja „Zveza jugoslovanskih učiteljskih društev“
v Trstu.

VSEBINA :

V DRUGO LETO	Str.	1
Vera Albrechtova: SNEŽENI MOŽ	„	2
Pastúškin: MEGLA	„	2
Karel Širok: DIVJA RACA	„	3
Srečko Kosovel: ŠKRAT DOBRO- ŠIN	„	6
Fr. Milčinski: ZGODBE KRALJE- VIČA MARKA: Sveta Nedelja	„	7
France Bevk: OŠTRIGA (Japonska pravljica)	„	9
P. L.: SNEŽEC	„	9
Marija Kmetova: SLOVO	„	10
Fr. Tratnik: BEGUNCI (Slika)	„	11
Lev N. Tolstoj - A. Gradnik: DEDNI DELEŽ	„	12
J. Ribičič: VSAK PO SVOJE	„	12
POUK IN ZABAVA	„	13
KOTIČEK MALIH	„	15

Odgovorni urednik: Josip Ribičič.

Uredništvo se nahaja: v Trstu, ulica Fabio Severo šte. 25.

Upravništvo: Škorklja Sv. Peter šte. 62.

Tiska tiskarna „Edinost“

v Trstu.

V drugo leto.

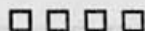
Ko je stopil «Novi Rod» pred letom dni na pot, mu je skrb drugovala. A naše navdušenje mu je podalo roko in temna družica je zaostala daleč zadaj na gladki poti.

Ob koncu prvega leta pa se je prikazala zopet, kajti število zvestih se je krčilo in navdušenje je pojemale.

In tak — s skrbjo ob strani — stopa «Novi Rod» v drugo leto. —

Potrudimo se vsi, da mu bo pot gladka, podpirajmo ga, pridobivajmo mu prijateljev, da bo lahko vršil svojo nalogo; zakaj le močnemu je dano stopati v prvih vrstah mladine za praporjem, ki gre novim velikim zarjam naproti.

In tako bodi srečno to novo leto vsem, ki smo ene družine v teh težkih dneh.

VERA ALBRECHTOVA:

SNEŽENI MOŽ.

Ej, ta možak se pa kisko drži,
v ustih mu pipa kar nič ne gori!
Da bi ga snežec preveč ne težil,
z loncem razbitim je glavo pokril.
V roki pa palico čudno drži,
stara je metla; tako se mi zdi:
mož bi najrajše ž njo pot si pomel,
da bi nocoj v vasico dospel...
Tam bi vse fante na klanec pognal,
sam pa v zapečku bi sladko zaspal.
Mamica stara bi čaja mu dali,
v pipi ugasli tobak mu prižgali...
Zjutraj pa, deca, ej, to vam bo smeh.
Mesto možaka — bo luža na tleh!

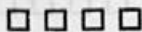
P L.:

SNEŽEC.

Tiho kakor misel
se na zemjlo vsiplje
sneg drobán.

Nežno kakor mati
boža z mehko roko
svet prostran.

Mirno kakor dete
sniva zimsko spanje
hrib in plan.

KAREL ŠIROK:

DIVJA RACA.

Prekmurju so tla ponekod zelo močvirnata. Po travnikih so tu in tam široke mlake, nagosto porastle z bičjem in z ločjem. Tod brodijo rade vodne ptice in njih divje, plašne klice je slišati daleč naokoli.

Slonel sem ob oknu in sem gledal preko zelene ravnin. Tam nad Ledavo je krožila jata vran in se je naposled spustila na visoke topole, ki so jim žareli vrhovi, obzarjeni od zahajajočega, krvavordečega solnca.

Mimo okna je prišel grajski oskrbnik. Oblečen je bil kakor običajno po lovsko: jopič tesno zapet in s pasom, na nogah rumene usnjate golenke, na glavi zelen klobuk s šopom ptičjega perja. Na ramenu je nosil tanko lovsko puško. Kadar je govoril s človekom, ki ni bil odvisen od njega, je bil njegov obraz zelo prijazen; s svojimi majhnimi, rjavimi in zelo svetlimi očmi je motril človeka, ne da bi trenil. Vsakikrat, ko me je tako gledal, sem imel občutek, da mi hoče pogledati v dušo in se prepričati, kaj sodim o njem in ali verjamem njegovim besedam. Jaz pa sem da poznal in sem vedel, da je njegovo srce neusmiljeno.

«No, ali greste z mano?»

«Kam pa?»

«Na divje race.»

«Kaj sedaj? Saj se že bliža mrak!»

«Zdaj je najboljši čas! Ob jutranjem svitu in o večernem mraku se spuščajo divje race najraje v mlake.»

«Ali jaz, gospod oskrbnik, nisem lovec; mene lov ne zanima...»

«Pridite, pridite z mano! Družbo mi boste delali! Izprehodite se malo! Prijetno je zvečer o mraku... No, le pridite! Kaj bi se zapirali v kamrico, saj ni zime! Do Ledave greva, do tistih mlak za Fazanskim gajem. Par streljajev je do tja... No, klobuk vzemite in — tobaka!»

Branil sem se in se obotavljal, a on ni hotel odnehati. Nazadnje sem se naveličal odgovarjati, vzel sem klobuk in sem odšel z oskrbnikom čez travnike proti gaju.

Ko sva prišla do tistih mlak za gajem, sva sedla v ločje med grmičevjem, prižgala sva si cigareto in sva molče kadila. Gaji so temneli, polagoma se je mračilo.

Tako sva sedela nekaj minut. Naenkrat je oskrbnik izpustil cigareto izmed prstov, pograbil je za puško in se pripravil na strel. Od gaja sem sta leteli dve raci. Dvakrat, trikrat sta neslišno obkrožili mlake, nato sta se spustili na vodo. Ločje se je zazibalo, na vodi so se delali kolobarji.

Pomeril je, sprožil. Počilo je; voda je brizgnila v zrak in ločje je zašumelo. Zafrfotalo je, kriknilo. Ena raca je z glasnim frfotom in z divjim, prestrašenim krikom buknila iznad vode v zrak ter odletela proti gaju; druga je zafrfotala nekolikokrat sredi mlake in je skušala odleteti, a ni mogla: zadeta je bila v desno perot. Ko je spoznala, da ne more odleteti, je obstala mirna sredi vode.

«Ta ne odleti več!» je dejal oskrbnik veselo. «Poginila bo in bo obstala vrhu vode! Počakajva malo!»

Čakala sva, ali raca ni poginila. Mirno je čepela sredi vode in naju je gledala s krotkimi očmi, kakor da bi bila udomačena.

Oskrbnik se je jezil:

«Nerodna reč! Ako oddam še en strel, se žival, predno pogine, gotovo potopi in zarije med ločje pod vodo. Tam se potem zaduši. Kdo jo najde potem! Najbolje bo, če jo prepodiva k bregu. Tam se skrije v ločje in zlahka jo ujameva živo. Samo paziti morava, da je ne izgubiva izpred oči!»

Stopil je čisto k vodi in je začel poditi raco proti bregu.

«Pazite, kam pojde!» mi je klical.

Gledal sem žival, ki je gibčno in urno zaveslala proti bregu. V tem pa se je nenadoma pojavil nad mlako racman, ki je prišel klicat in iskat zaostalo družico. Tiho in neopaženo je bil priplul izza gaja od ledavske strani. Nad mlako je divje kriknil trikrat zaporedoma, da je presunilo srce. Ni odletel. Nad mlako je krožil; letal je tako nizko, da bi ga bil oskrbnik prav zlahka ustrelil. Ta pa se ni zmenil zanj; vso svojo pozornost je obračal obstreljeni raci, ki je pravkar priplavala do brega in izginila med ločjem.

«Kje je?» je vprašal oskrbnik.

«Ne vem! V ločje se je skrila!»

«Ostanite tu in pazite! Takoj se povrnem!»

Šel je in se je vrnil z močno preklo. Poiskal je tisto ločje, kamor se je bila skrila raca, in je začel drezati s preklo vanj, da bi prepodil žival. Tla pa so bila močvirnata in črevlji so se mu pogrezali v blato.

«Treba je, da se sezujem; voda mi leze v črevlje!»

Stopil je na grivo in si je sezul črevlje, odpel si je golenke in si potegnul hlače nad koleno. Medtem je prišla raca iz ločja in je odplavala na sredino vode. Oskrbnik je odhitel za njo s preklo v roki. Sredi mlake pa se je raca mahoma potopila pod vodo.

«Pazite, kje se prikaže iznad vode!» mi je klical oskrbnik in je brodil po mlaki med ločjem. Takrat se je izvila izmed bičja dolga kača črnica in

je odplavala mimo oskrbnikovih nog preko mlake. Oskrbnik je obstal o-supel in ni vedel, kaj bi.

«Opustil bo iskanje», sem si mislil, «in odide. Raca pa se bo skrivala v ločju, dokler ji ne ozdravi perot. In potem, potem se zopet dvigne s svojim racmanom in poleti preko gaja...»

Oskrbnik pa je dejal:

«Lovec se ne boji niti gada, pa bi se bal črnice!»

Brodil je po vodi sem in tja, drezal s kolom med ločje, gledal pozorno krog sebe in pozorno prisluškoval.

«Ali se nič zgenilo ločje tamle?»

«Nisem videl!»

«Da zgenilo se je, zazibalo... Tam je, kajpada, tam! Saj je že vidim! Kar mirni bodite! Živo jo ujame! Če pa bo sitnarila, jo počim kar s kolom! Prosim, le mirni bodite! In pazite! Če plane na breg, tecite za njo!»

Počasi se je bližal raci; kol je zasadil v blato in je stegnil roke predse, da jo pograbi. Ali raca se je bliskoma potopila pod vodo in je odplavala. Tam nekje na drugi strani mlake se je zazibalo bičje.

Oskrbnik je zopet brodil po vodi, drezal v ločje, se pogrezal v blatu, da so se mu že omočile hlače v kalni vodi.

«Zdaj je ne maram več žive, zdaj jo udarim! Boste videli, kako jo udarim!»

«Živo ujemite! Pokažete jo znancem, zavidali vas bodo!»

«Ne maram žive! Pobijem jo, le počakajte!» je govoril oskrbnik ves razsrjen.

Dvakrat, trikrat jo je prepodil, dvakrat, trikrat se je zopet skrila. Potapljala se je in je ostajala po cele minute pod vodo. Ko ji je zmanjkalo sape, je dvignila izpod vode samo glavo, samo kljun, nato je zopet izgubila.

«Kako je zvita!» je dejal oskrbnik, obrnjen proti meni. «Ali vse to ji nič ne pomaga! Zdaj je ne pustim več! Mar bi se zastonj premočil in oblatil?!»

Res, bil je že ves blaten in oškropljen.

Zdajci se je prikazala raca korak pred njim. Oskrbnik je zamahnil, udaril, voda je pljusnila in ga oškropila, raca pa se je potopila brez glasu. Tipal je z nogo tam okoli, kjer je bil udaril, a je ni dotipal. Nemara je ni dobro zadel in je zopet odplavala.

Koj nato pa se je zopet prikazala med ločjem. Oskrbnik je udaril drugič, tretjič. Sedaj se ni več potopila. Brez glasu se je prekucavala med bičjem. Oskrbnik je planil tja, jo pograbil za vrat in jo potegnil iz vode. Žival ni dala glasu od sebe, le z nogami je suvala po zraku.

«Te pa le imam, te pa le imam!» je ponavljal oskrbnik zadovoljno in je krepko tiščal raco za tanki vrat.

Ko je prišel iz mlake na suho travo, je prijel raco za noge in jo je udaril nekolikokrat z robom dlani po vratu, nato jo je vrgel v travo. Nič ni kričala, ko jo je bil udarjal z dlanjo. Tiho, brez glasu je umirala . . .

Pogledal sem v travo, kamor jo je bil vrgel. Tam je ležala žival na hrbtu, vsa premočena; desna perot je bila krvava, kost prebita. Ni bila še mrtva. Noge so še vedno veslale po zraku, naglo, enakomerno, obe hkratu.

Oskrbnik si je obul črevlje in si zapel golenke. Nato je šel k raci, ji stopil na vrat ter jo sunil zatem z nogo, da se je prekobalila po travi.

Takrat je završalo v zraku, kriknilo, trikrat zaporedoma, divje, prestrašeno, očitajoče.

Bil je racman, ki je plahutal nad nama. Zopet je prišel iskat in klicat svojo družico. Krožil je nizko nad nama in krikal, trikrat zaporedoma.

«Morda jo vidi,» sem si mislil, «morda jo vidi, svojo družico, na travi, premočeno in okrvavljeno, mrtvo. In njegov krik — ali ni krik bolesti, krik obupa in sovraštva?»

Mimo sta prišla dva lovca, oskrbnikova znanca.

«Hojla!» jima je zaklical oskrbnik. «Jaz imam raco, vidva pa pogodita racmana! Moja patrona je slaba!»

Počenila sta v ločje in sta čakala. Ko je prikožil racman nad mlako, sta sprožila drug za drugim, a nista zadela. Racman je kriknil v zraku, završal s perotnicami in odletel proti gaju, ki je bil že ves zavit v sence in mrak.

Lovca sta ogledovala mrtvo raco, jaz pa sem odšel potrto preko travnikov.

Tam za gajem so se še vedno oglašali kriki, trikrat zaporedoma, natančno trikrat zaporedoma.

«Gad — gad — gad! Proklet, proklet, proklet!»

SREČKO KOSOVEL

ŠKRAT DOBROŠIN.

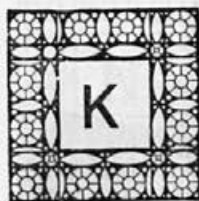
Majhen škrat je Dobrošin,	skrbno čuva jih doma ;
ali velik bogatin :	a če prideš in ga prosiš,
skrinjo zlatnikov ima	jih dobiš, da komaj nosiš.

Da bi vedel kje domuje,
kje skopuško jih varuje,
šel bi prosit ga vsak čas
zlatov zase in za vas.

FR. MILČINSKI :

ZGODBE KRALJEVIČA MARKA.

12. SVETA NEDELJA.

raljevič Marko je bil junak, nikdo mu ni bil kos, pa je mislil, da nad njim ni moči in da zanj ni zakona.

Zgodaj v jutro, pred zoro in dnem, se je napravil na lov v zeleno planino.

Majka in verna ljuba sta mu branili: «Ne hodi, Marko, nedelja je danes, ukazana od Boga in posvečena Bogu! Tudi gozdna žival naj ima svoj blaženi mir po zakonu božjem!»

Kraljevič Marko ni poslušal in ni slišal, kaj mu govorita majka in ljuba. Mudilo se mu je, ni se doteknil z vodo lica, da se umije, ni se doteknil s prstom, da se prekriža, le kar šarcu v sedlo in s psi in sokoli iz belih dvorov na bistrí lov.

Dospo v zeleno goro in kraljevič Marko izpusti pse in sokole. Zaženo se psi po bregu, švignejo sokoli vrh planin, kraljevič Marko na šarcu pa posluša njih vik in klik in čaka lovske sreče.

Čaka in pričaka. Zasušti grmovje, kraljevič Marko misli, da so mu psi pripodili sivega volka, prime buzdovan in se okrene: ni bil volk, bila je pisana kača, že je šinila v kraljeviča Marka in se mu ovila okoli belega vratu. S tankim telesom mu je zadržavala vrat, s strupeno glavo mu merila oči.

Kraljevič Marko se je prepadel kakor nikoli. Jekleni prsti so mu oprijeli sovražno žival, da jo odtrgajo od vratu; zaman so si prizadevali, kača ni odnehala, le tesneje je tiščal njen ledeni kolobar.

Pognal je kraljevič Marko šarca s planine, vedel je šarec, zakaj, in je bežal — šest sežnje v daljavo je meril vsak njegov skok in štiri sežnje v viš. V prahu in iskrah, v potu in penah sta se pripodila pred bele dvore, vrata so bila zaprta.

Na vse grlo z davečim glasom je klical Marko: «Otvori mi vrata, stara mi majka, ali sedaj ali nikoli, že mi pojema jedna duša.»

Čula je majka in je prihitela k oknu, ugledala je sina: okoli belega vratu se mu vije pisana kača — tako se je prestrašila starka, da se je onemogla zgrudila na trda tla in je obležala kakor mrtva.

Se je klical kraljevič Marko verne sluge. Videli so verni sluge gospodarja, na gospodarju strupeno smrt, pa so se žurili, da zapró še okna, in so bežali in se zaklenili v obokane kleti.

Vikal je Marko in lovil je sapo: «Nadanojla, draga moja ljuba! Ako še spiš mlada na mehkih blazinah, zbudi se, skoči kvišku na lahke noge, hiti, odpiraj mi bele dvore, ali koj ali nikoli, skoro izdahnem zadnji dih!»

Mlada Nadanojla se je zbudila in je planila k oknu. Ljuto je zakričala,

ko je videla Marka in kačo, ali je skočila, da je Marku odprla vrata in mu pomogla s konja.

Kraljevič Marko ji je tiho govoril: «Ljuba moja draga, ne vekaj, mudi se, le snemi si z grla svileni ruto, varno si ž njo omotaj desnico, trdno primi strupeno kačo, reši me je, skoro omagam!»

Drhtela je Nadanojla in ubogala. Ali prešibka ji je bila roka, da bi zmogla, česar ni zmožel kraljevič Marko.

Pa je stekla Nadanojla v svojo belo kamrico in je zopet pritekla. V naročju je držala ljubega sina in je ž njim pokleknila, pomolila je k Bogu in se poklonila sveti Nedelji. In še je milo zaklinjala kačo: «Kačica, ki si mi sestra po Bogu! Ne zadavi mi kraljeviča Marka, da ne bom vdova, da ne bo sinek sirota! Kdo bo naju hranil, kdo naju branil, naju in ostarelo majko! Ako ne moreš drugače, sestra, pogubi mene mesto njega!»

Pa se je rahlo odmotavala pisana kača Marku z belega grla in se spuščala v zeleno travo in tako je govorila: «Ko me zoveš sestro, ne boj se me, Nadanojla! Jaz nisem strupena kača, jaz sem sveta Nedelja. Poslana sem od Boga Marku za kazen, ker je šel na sveti dan lovit, niti se ni doteknil z vodo lica, niti s križem čela. Le tvoja prošnja ga je rešila.» Krilata je odletela v planino.

Kraljevič Marko je bil junak, ni bilo junaka na svetu, da je njemu kos. Ali je spoznal v svojem srcu, da tudi nad njim je višja moč in tudi njega da veže božji zakon.

FRANCE' BEVK:

OŠTRIGA.

JAPONSKA PRAVLJICA.

a dnu morja je živela nekoč oštriga. Ta je imela, kot vse oštrige, zelo trde lupine, ki jih je, kadar je zaslišala kak šum, zaprla, tako da bi človek mislil, da se ji ne more nikoli kaj slabega zgoditi. Ribe v morju so jo zavidale radi tega in so ji dejale: «Gospa oštriga, Vi imate tako lepo trdnjavo; če jo zaprete, ste na varnem, in lahko živite tako lepo, brezskrbno življenje!»

«Res je to,» je odvrnila oštriga pametno in ponosno; «toda, četudi sem izven vsake nevarnosti, vendar nisem tako srečna; predolgočasno je tako življenje!»

V tem hipu so se ribe zelo vznemirile in voda se je pričela peniti; oštriga je naglo zaprla lupine in si mislila: «Ah, te uboge ribe! Gotovo je tu zopet kaka mreža ali trnek. Vesela sem, da sem varna v svoji lupini! Da, da, vedno je treba biti previden!»

Oštriga je bila čisto pri miru; ko se je šum polegel, je hotela videti, kaj se je zgodilo in je odprla lupine zelo počasi in previdno, toda, o groza: Na njeni lupini je bil listek z napisom: «Ta oštriga stane dva novca!»

Bila je na trgu, na ribičevi stojnici.

PASTUŠKIN:

MEGLA

Na hribu stojimo,
v dolino strmimo:

Kako je mogoče? Ko šli smo iz nje,
je v solncu žarela;
sedaj pa je cela
potopljena v jezero sive meglé.

Ni hiše ne polja,
ni reke, podolja,

najvišji je v jezeru vtonil zvonik;
iz vsega pogina
greben petelina
edini še moško se dviga navpik.

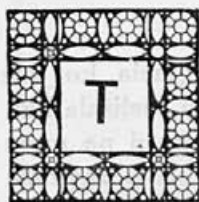
V meglò se spustimo,
jo vso polovimo
in stisnemo, stlačimo v svinjski jo meh.

Če kdo se prevzame,
ta meh mu med rame
obesimo urno za basen in smeh.

MARJA KMETOVA:

SLOVO.

ežka je bila tista pot: spredaj je šel stric; ves je bil sklonjen in njegovi koraki so drhteli in oči so samevale po okolici in bi bile skoraj jokale; za njim je šla teta z jerbason na glavi in kakor da to ni bil jerbason, temveč težka, skalnata gora; kakor vsa zemlja, ves svet, tako je težilo in tiščalo k tlom. Iz prsi je vzdrhtevalo zdaj in zdaj in debele kaplje so polzele po zgodaj postaranih, kakor v globokih jarkih razoranih licih. Ves život je bil kakor skladnica drv, slabo zložena skladanica, ki bo zdaj zdaj razpadla in se zgrudila na tla. In za obema sem šla jaz vsa majhna in nebogljena in sem stopicala z drobnimi koraki in se ozirala po gozdih in travnikih, po vsem tem koščku zemlje, ki mi je bil doslej ves svet in vse, kar sem poznala.

Zdelo se mi je, da gleda hiša za nami in se joka, da milo stoče in vzdihava in strehi je bilo videti, da bi bila rada vse bolj široka in daljna, da bi nas bila objela in šla z nami, z nami vsepovsod, da bi bili vedno v varnem zavetju. — Okna so mežikala v tajni bolesti, še bolj črni so bili okvirji ob njih, še bolj svetle šipe kakor v solzah raztopljene.

In cesta? Kaj ni bila še bolj drobna in tenka, kaj niso kamenčki še bolj medleli pod nogami? In meja ob cesti, ki sem tako rada gledala vanjo in iskala drobnih cvetk, kar lezla je mimo in niti žarka ni imela, ki bi se bil nasmehnil po pajčevinah. Kozelci so meleli v zrak in črneli bolj in bolj in tepke ob griču so bile tako stare in zgrbljene in raskave, starke - revice, ki prosijo miloščine ob poti. Ali pa so bile le moje solzne oči tako žalostne, da je bilo vseokrog drugače?

Šli smo, šli to težko pot na kolodvor in v tujino, in z vsakim korakom bi se bili najrajši vrnili v domačo hišo, ki je vpila za nami.

Svetlo žitno polje nas je pogledalo v začudenju in vsaka bilka se je priklonila in vzdrhtela. Ah, in iz srede teh bilk se je izmuzalo nekaj črnobelkastega.

«Muca!» sem zaklicala in že je prihitela z neslišnimi koraki in se privila k mojim nogam. Ta naša stara, dobra muca! Predla je krog nas, krtovičila hrbet, pogledala strica, teto, se spet privila k meni, zastala, nas prehitela in se muzala krog nas, kakor bi bila razumela našo težko žalost in bolest.

«Muca, muca,» sem dejala in jo pobožala, «zdaj boš sama. Kam boš šla?»

«Saj bo ostala pri hiši, kjer smo bili,» je dejala teta kakor v mislih.

In muca ni hotela nazaj, šla je z nami dalje in dalje in ko smo bili že na kolodvoru, je obstala pri poslopju in mijavkala in zdelo se mi je, da ima vse solzne oči. Ko sem pogledala iz vagona, se je bila skrila v žito in vsi smo jokali.

Fran Tratnik : BEGUNCI.

LEV N. TOLSTOJ:

DEDNI DELEŽ.

PREVEL ALOJZIJ GRADNIK.

eki oče je imel dva sina. Rekel jima je: «Umrl bom, razdelite vse na polovico.» Ko je oče umrl, si sinova nista mogla razdeliti brez spora. Šla sta k sosedu, da jima razsodi. Sosed je vprašal, kako je velel oče, da si razdelita.

Ona dva sta rekla: «On je velel razdeliti vse na polovico.»

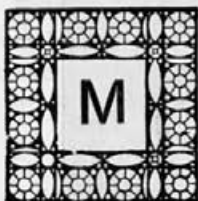
Sosed je rekel: «Raztrgajta torej na polovico vsa oblačila, razbijta na polovico vso posodo in na polovico razrežite vso živino.»

Brata sta poslušala soseda in nič nima ni ostalo.

J. RIBIČIČ:

VSAK PO SVOJE.

iška je našla pšeno in ga pojedla.

«Kradeš! Pšeno je bilo moje!» je zakokodakal petelin in kavsnil miško po glavi, da je obležala.

«Tolovaj! Miško si mi ubil!» je zamijavkal maček in pregrizel petelinu vrat.

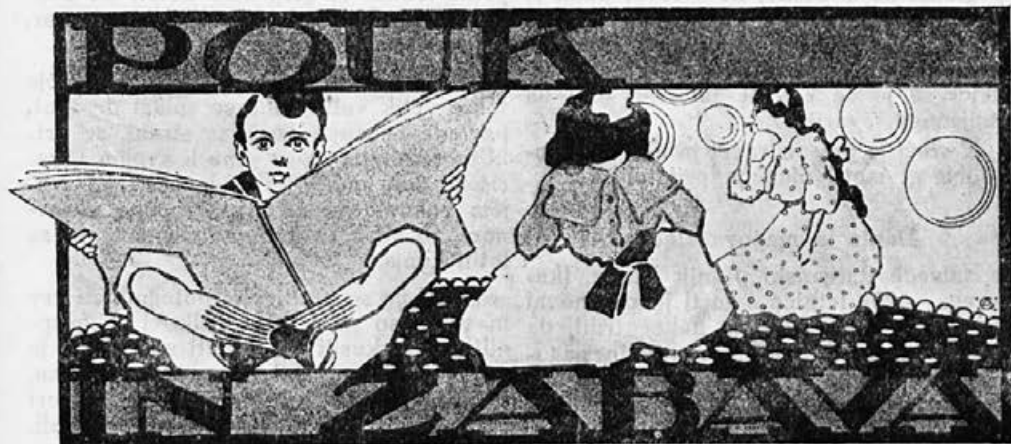
«Razbojnik! Petelina si mi umoril,» zalajal je lisjak in zadavil mačka.

«Ropar!» zatulil je pes. «Zadavil si mi mačka!» In je raztrgal lisjaka.

«Nehvaležnež! Ob lisičji kožuh si me spravil!» je zavpil človek in ustrelil psa.

«Ne ubijaj!» je zapovedal Bog in poslal svojo dekle smrt k človeku.

Iz dobe ruskega tlačanstva.

Pred komaj 80 leti so se v Rusiji prodajali tlačani, kakor pri nas živina, pohištvo in pridelki. V nekem ruskem časopisu iz leta 1836. čitamo v številki 73. sledeči oglas: «Zaradi selitve se prodata: enajstletna deklica in petnajstletni brivec za 275 rublov; razen tega se prodajo stoli, mize, postelje in drugo.» V številki 75.: «V hiši vdove N. N. se prodaja kmečki fant sedemnajstih let in različno pohištvo.» V številki 79.: «Na prodaj: krojač, čevljar, voz in konj.» V številki 77.: «Prodaja se kmečki 18letno dekle; ponudbe sprejema domači hlapec. Istotam so na prodaj lepi konji in en zakonski par.»

V isti številki čitamo dalje: «Kdor želi prodati 30letno žensko, ki zna šivati in likati ter 13letno dekle, naj se javi.»

Naravni motor.

Da je doseglo zrakoplovstvo v novjšem času tako velike vspehe, gre velika zasluga naravoslovcem, ki so opazovali ptičje letenje in kakovost ptičjega telesa. Na ta način smo izvedeli marsikaj doslej neznanega o mehanski sestavi ptičjega telesa in njegovih organov.

Kakor ima vsak zrakoplov svoj motor, ki mu daje možnost letenja, tako imajo tudi živali svoj motor, ki je srce.

Ze pri neletečih živalih je srce različno razvito. Čim več mora srce delati, tem večje je. Domače govedo ima naprimer dve tretjini manjše srce od bivola in srce srnjaka je še enkrat večje od človeškega. Konji-tekači imajo večje srce od

vprežnih konjev in volčje srce je za tretjino večje od srca psa, ki je enake velikosti in teže.

Razlika je pri ptičih še večja. Ako primerjamo teža srca s težo celega telesa, znaša teža srca deževnika 21. lastovice 15., goloba 13., vrabca 6., kokoši 4. del od 1000.

Čim hitrejši in vstrajnejši je ptič, tem večje je njegovo srce.

Iz življenja živali.

Nekdo je na Švedskem opazoval konja, ki je bil zbežal iz hleva na zasneženo dvorišče. Ponosno držeč glavo kvišku, je dirjal na vse strani, razposajeno rezgetal v mrzli zrak in s kopiti je razgrebal sneg vse naokrog. Pridružil se mu je velik ovčarski pes — njegov tovariš — in ga z velikimi skoki spremljal, glasno lajajoč in razposajeno hlastajoč po vihrajoči konjski grivi. Bil je lep pogled na igro teh dveh lepih, močnih živali.

Ali igra se je nenadoma končala z nesrečo. V svoji razposajenosti je udaril konj s kopitom tako nesrečno svojega tovariša, da se je ta cvileč zvalil v sneg in ga pobarval rdeče s svojo krvjo. Pritekel je hlapec in odnesel ranjenega psa v hlev.

Ko je konj zaslišal stok svojega prijatelja, se je začudeno ozrl in spoznal, kaj je zakrivil. Takoj je prenehal igrati se. Okrenil se je počasi in sledil hlapcu. Glavo je imel tako globoko sklonjeno, da se je z gobcem skoro dotikal snega. Ni

pogledal ne v desno, ne v levo, hodil je težko, kot bi nosil težko breme. Ne da bi se branil, si je pustil naložiti opremo za vsakdanje delo. In ko je odšel na delo, se je še enkrat žalostno ozrl na ranjenega tovariša.

K sreči je pes ozdravel in nesrečni dogodek ni motil njunega prijateljstva.

Po E. D.

Dante in njegova mačka.

Največji italijanski pesnik Dante, (katerega 600 letnico smrti je praznoval lansko leto ves svet) je nekoč trdil, da je umetnost silnejša od naravnih nagonov. Kot dokaz je navedel svojo mačko, ki jo je pripravil do tega, da mu zvečer s tačko drži gorečo svečo pri delu ter premagala s tem naravno bojazen pred ognjem.

Dantejev prijatelj Cetto ni hotel tega verjeti. Zaradi tega povabi Dante prijatelja k sebi, da si ogleda to čudo. Ob določenem večeru pride Cetto in se vsede pesniku nasproti, držeč v roki zaprto škatljo, ki jo je prinesel s seboj. Dante priklieče mačko, jo posadi na mizo in ji da gorečo svečo med tačke. Mačka je držala svečo in se ni ganila. Sedaj pa dvigne Cetto pokrov svoje škatlje in iz škatlje skočita dve miški. Ko jih mačka zagleda, izpusti svečo in zdrvi za miškama.

«Narava je zmagala! Kar nam ona da, je močnejše!» se je nasmehnil Dante, vjel mačko in jo pogladil po prožnem telesu.

Volčja sodba.

Očividci pripovedujejo sledečo resnično dogodbo:

Na Ruskem je stalo samotno posestvo. Zapadel je visok sneg in volkovi so ponoči preskakovali visoki zid, ki je obdajal dvorišče, vdrli v hleve in morili živino. Predno so se ljudje pripravili za boj, že ni bilo volkov nikjer več. Pa si je izmislil gospodar dvorca zvižgačo. Odprl je zvečer vrata, ki peljejo na dvorišče, pritrdil nanje dolgo vrv, ki je segala do okna v prvem nadstropju. Nato so položili sredi dvorišča mrtvega konja in čakali s puškami za okni.

Ko se je napravila noč, je naznanjalo oddaljeno tulenje, da se volkovi bližajo. Kmalu so se prikazali in obstali ob od-

prtih vratih. A glej, niso hoteli na dvorišče, ampak zbrali so se v krog, kakor, da se hočejo posvetovati.

Ni trajalo dolgo, pa se loči od volčje tolpe velik volk. Tihó se splazi do vrat, pogleda nezaupno na vse strani, se približa mrhovini in se vrne k svojim tovarišem. Šele sedaj, ko so izvedeli po svojem vohunu, da ne preti nobena nevarnost, so vdrli volkovi na dvorišče in se lotili konja.

Tedaj pa so prebivalci potegnili za vrv in vrata so se zaprla. Volkovi so osupnili in poizkusili preskočiti zid. A bil je previsok, ker je bil sneg tu odgreben. Začuli so se strelji z oken in marsikateri volk je obležal. Volkovi, ki so spoznali, da so obsojeni na smrt, so se nenadoma združili v krog in obstali nepremično. Naenkrat pa so vsi hkratu zatulili in skočili na velikega volka-vohuna, ki jih je bil zapeljal v nesrečo ter ga raztrgali. Nato so se pustili mirno postreliti.

Naše slike.

Drugi letnik našega lista je opremil **A. Černigoj**, strokovni učitelj na meščanski šoli v Postojni. S temi risbami je stopil pravzaprav prvič v širšo javnost. Po rojstvu je Tržačan, starši pa so mu doma z Vipavske doline.

«Kraljeviča Marka» je ilustriral **A. Bucik**, naš stari znanec iz lanskega letnika. Na Slovenskem je znan kot dober portretist. Tudi on je rodóm Tržačan. Študiral je akademijo na Dunaju in v vojnem času je bival delj časa na Ruskem, kjer se je izpopolnjeval.

«Begunci» so delo **Frana Tratnika** enega največjih jugoslovanskih slikarjev. Izven domovine je znan po svojih «Slepcih». (Trije slepci, ki hrepene po solncu.) Doma je s Stajerske. Živel je dolgo časa v tujini in se naselil stalno v domovini, ko ga je tujina priznala. Tik pred vojno je bival v Biljah pri Gorici. Med vojno je narisal več slik, ki jih je imenoval «Begunci». V teh slikah je podana vsa groza in trpljenje onih nesrečnikov, ki so morali praznih rok od doma.

Bucik išče in podaja, kar nam kaže življenje in narava lepega; Černigoj je v svojih risbah prisrčen in nežen; a Tratnik išče snovi v trpljenju in resničnosti človeškega življenja.

SANJE.

Jaz spim...
 A sanjam, da bdim
 in da plavajo ter se igrajo
 angeli nad menoj
 nocoj.
 S kraguljčki
 nebeškimi
 pozvanjajo
 in rahlo se mi
 priklanjajo
 do tal...

Kodrič Milan,
 Sv. Jakob pri Trstu.

Sv. Miklavž.

Letos nisem nastavila sv. Miklavžu. Lani sem mu bila in mi je bil prinesel mnogo lepih daril. Ker mu letos nisem nastavila doma, mi je pa v šoli prinesel en svinčnik in eno pero. S seboj je prinesel sv. Miklavž beli sneg. Sv. Miklavž je dober svetnik. Vsako leto veliko prinese otrokom. Pride iz nebes, zato je tako dober. V nebesih so sami dobri ljudje. Danes se vrne sv. Miklavž v nebesa. Z Bogom, ljubi sv. Miklavž!

V Sp. Idriji, 6. grudnia 1920.

Leban Frančiška,
 učenka 4. š. leta.

Ptički po zimi.

Nekega dne je bil hud mraz. Sneg je naletaval v gostih kosmičih. Ptički so plašno letali semtertja. — Oče je šel v klet, iz nje je prinesel ptičjo hišico na

kolu. Našel jo je na dvorišču in jo je zasadil v zemljo. Mi otroci smo prišli ven in natrosili pod hišno strešico zrnja in krušnih drobtin. Ko smo se oddaljili, so prileteli ptički in pozobali zrnje. Nekega dne je bil mraz, hujši kot navadno. Oče je prinesel v hišo napol mrtvo ptičko. Nesli smo jo v gorko izbo. Ptička je kmalu okrevala. Veselo je letala po izbi. Nas otroke je imela prav rada. Letala nam je na rame in zobala iz naših rok.

Na pomlad pa bo oče odprl izbino okno, Ptička bo z veselim petjem zletela pod milo nebo.

Pertot Stana,
 učenka V. razreda v Barkovljah.

STAR RUDNIK.

(Napisal Peternel Matej iz Sp. Idrije.)

Stari ljudje pripovedujejo, da je bil na našem posestvu rudnik, v katerem so kopali železno rudo. O tem še pričajo veliki kupi rude, ki so nakopičeni tam okrog, in jama, kjer je bil vhod v rov. Ta rudnik je zadela strašna nesreča. Nekega dne se je vdrla v njem zemlja in zasula nesrečne rudarje, le nekaj jih je ušlo smrti. Potem so popolnoma opustili kopanje rude. Sedaj so tam pašniki, kjer pasem ovce in krave. Ljudje me večkrat strašijo, da bodo prišli iz jame ponesrečeni rudarji in me bodo vlekli pod zemljo; toda jaz se ne bojim, ker vem, da mrtvi ne pridejo nazaj.

VEDOMCI.

(Napisala Hladnik Slavica iz Sp. Idrije.)

Na nekem travniku sta pasla pastir in pastirica in se razgovarjala o tem in onem. Pastirica je rekla pastirju: «Jaz bom zvečer tu plesala, ti pa ne boš.» Pastir je bil zelo radoveden, kako se bo to zgodilo. Pred nočjo je letel na travnik in splezal na visoko drevo. Ko se je približala noč, so prišli tja vedomci in pastirica z njimi. Nato so pastirico popolnoma raztrgali in metali njene kose kvišku. Pastir, ki je bil na drevesu, je vjel eno rebro.

Ko se je začel zaznamovati dan, so jeli zopet zlagati skupaj pastirico. Takrat so zapazili, da manjka eno rebro in so začeli kričati na ves glas: «Rebro doli, sicer pojdemo goril!» Pastir se je prestrašil in jim je vrgel doli rebro.

Zjutraj, ko sta zopet pripasla skupaj, je vprašal pastir pastirico: «Ali si še živa? Sinoči so te popolnoma raztrgali.» Ko je to slišala, se je zelo prestrašila in je umrla.

To pravljico mi je povedala mama. Njej jo je pravila stara mati, ki je bila doma iz Zirov.

Kaj mi je naredila moja mucka.

Moja dobra mamica mi napravi vsaki-krat, kadar peče kruh, majhen hlebček. Ta hlebček pa ni kakor navadni kruh. Mamica nasuje vanj rozine, orehe, sladkorja in precej masla. Že naprej se veselim dobrega in sladkega kruha. Kadar ga vzame mama iz peči, je tako okrogel, kakor polna lunica. Zadnjič se mi je pripetila velika nesreča. Mama mi je spekla, kakor po navadi, hlebček. Postavila sem ga na stran, da se nekoliko pohladi. Čez nekoliko časa grem pogledat, toda hlebčka ne najdem več. «Kdo ga je pojedel?» vprašam. Toda nobeden ne odgovori. Kar zagledam pod mizo mucko, ki nekaj grize. Prestrašena pogledam in vidim, da je moj dobri hlebček do polovice pojedena. Kaj sem hotela? Mojega ljubega mucka nisem mogla kaznovati. Odpustila sem mu vse, a on me je pogledal tako milo, kakor da bi hotel reči, da drugič ne naredi več take hudobije.

Piščanc Marta,
učenka V. razreda v Barkovljah.

Dva tatova.

Domenila sta se dva tatova, da poj-
keta ponoči krast.

Prvi reče: «Jaz ukradem kozla.»

Drugi: «Jaz vrečo orehov.»

Prvi: «Če ukradeš ti prej orehe, počakaj me na pokopališču za cerkvijo; ako jaz prej ukradem kozla počakam pa jaz tebe.»

Tat z orehi je prišel kmalu, a ker ni bilo še tovariša, se je vsedel na tla in začel orehe tretji. Tatu, ki je šel krast kozla, le ni hotelo biti ker so ga pastirji nabili in ga zaprli. Začelo se je diniti, a kozjega tatu še ni bilo. Cerkovnikov sin Juri je že šel zvonit dnevu. Prišel je do pokopališča ter videl tatu. Pa si je mislil: «Kak mrlič je vstal!» Hitro je teklen domov. Oče je še spal; sin ga je zbudil in mu rekel: «Oče, tecite na pokopališče, eden mrtvih je vstal; izrecite take besede ki ga spravijo zopet pod zemljo.» Očeta je bilo strah; rekel je, da ne more iti ker ga boli noga. Sin je odgovoril: «Če ne morete hoditi, vas jaz ponesem.» To se je tudi zgodilo. Ko je tat zagledal Jurija z očetom na hrbtu, je mislil, da nese tovariš kozla. Vstal je naglo in zavpil: «Dolgo te ni bilo; daj ga sem, da ga spečava!» Ko cerkovnik to sliši, se strga sinu iz rok ter zbeži. Sin pa za njim.

Valič Franc iz sv. Ivana.

□□□□

Kotičkarjem!

Uredništvo «Novega Roda» naznanja svojim «kotičkarjem», da ne sprejema prispevkov za «Kotiček malih», ako so pisani na obeh straneh vsakega lista. Pišite samo na eno stran lista! Pisava bodi čitljiva! Rabite črnilo namesto svinčnika. Vsak naj k svojemu imenu doda še ime svoje šole in razred, ki ga obiskuje. Kdor zapiše pravljico, naj pove na koncu, kdo mu je to pravljico povedal.

Magični kvadrat.

1			
			16

Izpolni kvadrate s številkami od 1 do 16. Vsota vodoravnih, navpičnih ter križnih vrst mora znašati število 34. Tudi vsota števil v debelejšje začrtanih kvadratih je 34. Istotoliko znaša vsota števil ob kotih, okrog središča itd.

Stolp.

	i			
	j	e	e	
	v			
	a	a	a	
	a			
a	a	a	a	n
	n	c	m	
	m			
	l	k	k	
g	d	o	r	j

1) samoglasnik, 2) ime prve matere, 3) samoglasnik
 4) žensko krstno ime, 5) soglasnik, 6) majhna akupina vode, 7) ime reke na Tirolskem, 8) soglasnik, 9) ime strupene kače, 10) veliko vodovje. - Od zgoraj navzdol se čita ime velikega slovenskega pisatelja.

Uganka.

Hiša polna otrok, pride strah, otroke pobere in hiša skozi okno leti. Kaj je to?

Razpis nagrade. — Kdor reši uganko in naloge v tej številki do 10. februarja in bo izžreban, bo primerno obdarovan.

